

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בסש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

תרומה

גליון כב (תפא)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד הינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

שנת העיבור, תהא שנת משיח טובה, שנת תשמט ידיך

שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה. עשי"ק פ' תרומה, שנת תשמט ירך.

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

שיחות

- ד מי עשה ציוני הלכוז שברמב"ס
- ד ילד או ילדה (גליון)

לקוטי שיחות

- ה בכורים אין לו לישראל שום בעלות בו
- ו בגדר מצווה פאה
- ח המ"מ של הפסוק "ירחיב ה"א את גבולך"
- ט מדות ענוה של משה רבינו ע"ה

אגרות קודש

- יב הערה באג"ק כ"ק אד"ש ח"י
- יב לישון ולהתפלל או להתפלל ולישון

פשוטו של מקרא

בפרש"י עה"פ (וד"ה):

כה, לז בד"ה והאיר על עבר פניה..... יג
כה, לח בד"ה ומחתותי'..... יד
כו, ג בד"ה אשה אל אחוזה (גליון)..... טו
כו, ל בד"ה והקמות אוג המשכן (גליון)..... טז
רשומז בלאורי כ"ק אד"ש בפרש"י דפ' תצוה..... טז

שונות

בענין קריאת בן ואב לתורה זה אחר זה..... חי
בענין שונתפין שגנבו..... חי
בענין וזרגום שם אלוקים באידיש (גליון)..... כ
בענין הנ"ל (גליון)..... כא
החילוק בין צדקה ומשפט (גליון)..... כד
הערה בתו"א פ' שמות (גליון)..... כו

היום יום

הערות בלוח היום יום כה שבט..... כז

ש י ח ו ת

א. בהדרן על הרמב"ם ש.ז. בהע' 8 כתוב שבספר משנה תורה עשה הרמב"ם "סימנים, מספרים, כו' כולל גם ציוני ההלכות א' ב' וכו'".

ויש להעיר שבגוכתי"ק של הרמב"ם במהדו"ק (הטיוטות) של משנה תורה (נדפס ברמב"ם הוצאת שולזינגר נ.י. תש"ז) ליכא ציון ההלכות באותיות א' ב' ויש רק ניקוד של סגול הפוכה בין הלכה להלכה כזה וכו' בהכת"ל ודפוסים הראשונים יש רק או נקודת ההפסק או ריוח בין הלכה להלכה.

ציוני ההלכות באותיות א' ב' התחיל בדפוס וניציאה שנת שלד שלו שנדפס עם הכסף משנה ומשם נעתקו לשאר הדפוסים. אבל חלוקת ההלכות שם (וממילא גם מיספר ההלכות) אינו תואם תמיד עם חלוקת ההלכות כפי שחילקם הרמב"ם בעצמו. בכל הנ"ל עיין י.ל. מימון-בהמבוא לספר משנה תורה צילום דפוס רומי רמ ע' 12, ש. פרנקל - במבוא מהמוציא לאור" רמב"ם מהדורתו ספר זמנים ע' 12 ובשאר הכרכים בה"לתשומת לב המעיינים", והר"י קאפח בשער ספר המדע מהדורתו ע' לא.

הרב מנחם מענדל קליין
- תושב השכונה -

ב. בגליון העבר (תפ) העיר הת"מ.פ. על התירגום בלה"ק משיחות ש"פ יתרו של"ל מוגה באידית, אשר לדעתו פשוט שמשמעות לשון השיחה: "דורך דעם וואס מ'גיס א קינד א נאמען נאך איר און מ'האדעווען דעם קינד ברוחה" שתרגומו צ"ל: "שקוראים לילדה על שמה ומחנכים אותה ברוחה". ולא כפי שתורגם ע"י הנחות בלה"ק: "שקוראים לילד על שמה ומחנכים אותו וכו'".

והנה, התרגום הנכון של "א קינד" ה"ה ילד, כי תרגום ילדה באידית ה"ה א מילדל. וכפי שרואים בברור שדייק בשיחה בלשונו לכוזב דוקא א קינד. דעם קינד וכו', וא"כ, יפה דייק המתרגם לכוזב דוקא "ילד". ואין

להקשות על ה"אותו", כי כן הוא לפי חוקי הדקדוק של כל הלשונות, שכאשר לא מדגישים את המין (א קינד) הרי הולכים אחר הזכר (אותו).

ואלמלי דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א המפורסמים שצריך לדויק בתוכן ולא במשחק המלים, היתתי אומר שפענוח הדיוק הנ"ל הוא ע"פ מה שמצינו בכמה פוסקים [הובאו בקובץ נועם (ירושלים תשל"ד) ח"י"ז ע' רכו, וש"נ] המסתמכים על כמה מקומות בתנ"ך, אשר יש מקום לקרוא לזכר ע"ש אחר אשה (בשם זכר הנובע משמה), ובשו"ת מיללי דאבות ח"ה סי' ד, כתב אפילו שזה עלי' לנשמה, וכך עשו גם מגדולי ישראל.

וראה גם ע"ז בספר קב נקי ד' פב ע"כ בס"ק לג ובעוד כמה מקומות.

הרב מיכאל דהאן
- תושב השכונה -

ל ק ו ס י ש י ח ו ת

ג. בהמבואר בה"הדרן על הש"ס" (סעי' י"ט) לפרש המשנה דריש ברכות "משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן" דקאי על בכורים, שהיא "תרומתן" של הכהנים שאין לבעלים טובת הנאה בהם, ולכן מדייק "בתרומתן" - דבכורים גם בזמן ביות שני הם מן התורה כו' עיל"ש.

יש להעיר ממ"ש בחי' רבנו חיים הלוי (הל' ערכים וחרמין פ"ו הט"ז) דכתב שם הרמב"ם המקדיש שקלו לבדק הבית ה"ז קדש, הקדיש בכורים לבדק הבית אינו קדש, אבל אם הקדישן הכהן אחר שבאו לידו הרי אלו קודש עכ"ל, ומבאר שהחילוק שבין שקלים לביכורים הוא משום דביכורים הויין ממון כהן וע"כ אינו יכול להקדישן, משא"כ שקלים דהם קדשי מזבח ע"כ דין בעלים עליו להקדישן לבה"ב, ומביא שהתוס' יו"ט הקשה ע"ז (בסוף מסכת שקלים) מהא דתנו בערכין דף כ"ח ופסק גם הרמב"ם כן דמחרים אדם את הבכור לשמים, והרי גם בכור הוי ממונות כהונה ומ"מ דין

בעלים עליו להקדישו לכה"כ, ומאי שנא ביכורים דאינו יכול להקדישו, וביאר הגר"ח דשאני בכור מביכורים, דבכור כיון דתלילי רחמנא בנתינה ע"כ כל זמן שלא נתן הרי הוא ברשות בעלים, ולא מיבעי למ"ד טובת הנאה ממון א"כ הרי יש לבעלים גם דין ממון בי, אלא אפילו למ"ד טובת הנאה אינו ממון מ"מ כל זמן שלא נתנו לכהן לא יצא מרשות בעלים כו' דכ"ז שהוא בבית ישראל בעליו מקרי עד שעות נתינה, וא"כ ה"נ לענין הקדש שיש לו דין בעלים להקדישו לכה"כ, משא"כ בביכורים דהן מהדברים הניתנין לאנשי המשמר א"כ לית ביה דין נתינה ולא דין טובת הנאה, ואע"ג שבידו ליתנם לאיזה משמר שירצה אבל מ"מ דין נתינה לית בהו, והוה מוזנוו כהונה שאין לבעלים בהם טובת הנאה כלל דהוי של כהנים, וע"כ אין הבעלים יכולים להקדישו, דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו עי"ש בארוכה יותר. דבזה מבואר ג"כ דביכורים שייך לומר "תרומתו" כיון דאין לו להבעלים בזה כלום, ואפילו מצוות נתינה אין בו. ועי' בס' זהר הרקיע להרשב"ץ (הנדפס מחדש) בע' 282 בקונטרס הערות מהצפ"נ מ"ש בענין זה אם יש מצוות נתינה או לא.

ועי' במשנה (בכורים פ"ג מ"ב) דפליגי שם תנאי, דלר' יהודא יכול להשאל ליתן בכורים לכל כהן שירצה ולחכמים נותנין אותם לאנשי המשמר עי"ש, ולפ"ז נמצא דהא דמבואר ד"בתרומתן" קאי על בכורים דלית ליה לבעלים טובת הנאה ה"ז קאי רק לדעות חכמים ולא לדעות ר' יהודא.

ובמ"ש דבכורים חזיבן מדאורייתא גם בזמן בית שני, יש להעיר שפ"כ במנחת חינוך מצוה צ"א עי"ש, ועי' בס' מנחה חדשה מה שהאריך להקשות בזה מהא דאיתא בפסחים לו, ב, וביבמות דע"ג דאיתקיש בכורים לתרומת ומעשרות לכמה דלינים, וא"כ גם הכא נלמא כן עי"ש.

ד"ר (ב) ז בלקו"ש ח"י ז"פ' אמור (ג) מבלי שם לשון התו"כ ללמדך שכל מצוה שהוא מוציא לקט שכחה ופאה ומעשר עני מעלתו עליו הכתוב וכו'". ואילו רש"י (אמור, כג, כב) כתב: ללמדך שכל הנוהג לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו וכו'. וזוהמבאר דבקלט שכחה ופאה ישנם ב' ענינים, הא' זה שהוא מוציא מהשותו, וזהב' מה שזה ניתן להעני,

דלפי התז"כ עיקר הענין הוא שהוא מוציאו מרשותו עפ"י ציווי ה' ולכן מדגיש ענין ההוצאה, וגם מביא כאן ג"כ מעשר עני שהוא ג"כ מוציאו מרשותו ובמילא הם אחד, אבל לרש"י עיקר ההדגשה היא מה שהוא **בוזן** לעני מה שמגיע ליד העני כראוי, ולכן מדגיש רש"י ענין הנתינה, וגם לא הביא מעשר עני דשם הנתינה היא באופן אחר שיכול ליתנו לאיזה עני שרוצה ויש לו טוב הנאה וכו' משא"כ לקט שכחה אינו זולוי בו כלל, ועיי"ש בהערה 38 דר"ל דזה זולוי בהטעמים דמצוות לקט וכו' אם כהחינוך או כהמו"נ.

ועי' ב"מ ט,ב, וזנן התם מי שליקט את הפיאה ואמר ה"ז לפלוני עני וכו' ופירש"י: אדם בעלמא שאינו בעל שדה דאי בבעל שדה לא אמר ר' אליעזר זכה דליכא למימר מיגו דזכי לנפשיה דאפילו הוא עני מוזתר הוא שלא ללקט פאה משדה שלו כדאמר בשחיטת חולין (קלא,ב) לא תלקט לעני להזהיר עני על שלו, עכ"ל. והנה הנוס' הרא"ש כתב דבאמת לפי דעת ר"א דסב"ל דגם בעשיר זכה לו משום דאמרינן וזרי מיגו, הנה כן הוא גם בבעל הבית שליקט, דכיון דזכה לו משום מיגו דאי בעי מפקיר נכסיה, אי"כ אף בבעל השדה כן דאי בעי מפקיר נכסיה ושוב אי"ז שדה שלו ובמילא ליכא הלאו דלא וזלקט לעני, ומסיק דהא דפירש"י דאיירי באדם מעלמא ה"ז משום דאמרינן דבעני לעני ד"ה זכה לו, ואי מיירי בבעל השדה אף שהוא עני לא זכה לו לפי רבנן, כיון דכאן בעינן לזרי מיגו, וזרי מיגו לרבנן לא אמרינן, ולכן הוצרך רש"י לפרש דאיירי באדם דעלמא, ועי' גם בפ"ה הרא"ש בפאה פ"ד מ"ט שכתב שם דלר"א אפילו בבעל השדה זכה לו כנ"ל כיון דאי בעי מפקיר נכסיה ואי"ז שדה שלו, וכנראה שהי' לו להרא"ש גירסא אחרת מרש"י שלנו כי ברש"י שלפנינו מבואר בהדיא דבבעל השדה אפילו לפי ר' אליעזר לא זכה לו, ועי' גם בחי' הריטב"א שכתב בהדיא דלשיטת רש"י אפי' אם מפקיר נכסיה אסור לו לזכונו בפאה זו וז"ל: ונ"ל כי רש"י סובר דגזיה"כ היא שיהא העני מוזתר על שלו לעולם מכיון שבא לכלל פאה כו' עכ"ל, וכ"כ בנזוס' רע"א פאה אוז מ"ג.

ביאור פלוגתאם נתבאר באחרונים דפליגי בהך לאו דלא וזלקט לעני מהו גדרו, דלפי רש"י לאו זה חל מעיקרא ביחד עם מצוות עזיבה בעת קצירתו, חל ג"כ לאו זה להזהיר העני על שלו, דכשם דהעשה דעזיבה חל מעיקא כיון דזהו שדה שלו, כן חל ג"כ אז הלאו דאסור לו ללקוט עבור

עצמו, ובמילא לא איכפת לו אם הפקירו אח"כ ורוצה לזכות בו, כיון דכבר חל עליו בתחילה דפאה שבאה מחמת חיובו דידיה אסור לקחתו לעצמו, ולכן כתב שפיר גם לפי ר"א דאפילו אם אח"כ יפקירנו לא שייך שיזכנו לעצמו, משא"כ הרא"ש סב"ל. דמעיקרא חל עליו חיוב עשה דעזיבה, אלא אח"כ בעת הלקיטה אמרה תורה דאם זהו שדה שלו אסור לו ללקטה לעצמו, כל הוא נחשב כמו עשיר בנוגע לפאה משדה זו (ע"ד המובאר לקמן יב, א, ב, "אבוה עשיר הוא") ובמילא נוגע רק המצב בעת הלקיטה דאז הוא שדה שלו אסור אבל אם הפקיר נכסיו שוב אינו עשיר ומותר לו לזכות בה.

ואפ"ל דפלוגתא דר' תלמי בעיקר גדר המצוה דלקט שכחה ופאה וכמבואר בלקו"ש, דאפ"ל דהך לאו דלא וולקט לענין בפשטות ה"ז אירג' בזמן הלקיטה בעת שמגיע ליד העני, ולכן לפי שיטת הש"י דעיקר גדר המצוה היא הנוזינה וזה חל עליו מיד בעת הקצירה, במילא מסתבר לומר דגם לאו זה דלא וולקט חל אז מיד בתחילה כבר מדובר אודות הנוזינה שעני אחר צריך ללקטו ולא הוא, ולכן כיון דלאו זה חל עליו מעיקרא מצד עצם החיוב במילא אינו מועיל מה שאח"כ הפקיר שדהו כיון שהלאו כבר חל עליו מעיקרא, משא"כ הרא"ש אזיל בשיטת התו"כ דעיקר גדר המצוה היא מה שמוציאו מרשותו בתחילה ותו לא, ובמילא לא מסתבר לומר דלאו זה דלא וולקט דאירג' בעת הלקיטה חל ג"כ אז, אלא דחל אח"כ בעת הלקיטה דאם הוא בעל השדה יש לאו בפני עצמו דאסור לו ללקט, וכיון שכבר הפקירו מקודם לא חל עליו הלאו כלל מעיקרא.

הרב אברהם יצחק ברוך גערלינצקי

- ר"מ בישיבה -

ה"ה בלקו"ש פ' משפטים ש.ז. בסוף סעיף ד בקטע האחרון וז"ל:

וזוכים לירושת הארץ, עד ל"ושנתי את גבולך מים סוף ועד ים פלשתיים ומדבר עד הנהר, שזה הפסוק מדבר בלעת"ל בקיום היעוד "כלי ירחיב ה"א את גבולך" ונאמר "וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ". עכ"ל.

והנה כמ"מ והערות על קטע זה מס' 28, על הנוזינות

בקיום היעוד, מביא וז"ל: פ' ראה (יב, ב), וכדאינא במכילתא (בא יב, כה) שזוהי הכוונה ב"ושוני את גבולך גו", עכ"ל.

ולתערך משיחוז יום הבהיר ה' טבת - דידן נצח - ושמ"ז הנחה בלה"ק הנוועדויות ח"ב ע' 179-180 וז"ל: "ישבו הנה", לארצנו הקדושה שלמות הארץ, עד לשלמות באופן ד"ירחיב ה' אלקיך את גבולך (ובמ"מ: שופטים יט, ח) לא רק השלימות ("ירחיב") שע"י כיבוש יהושע (כבפ' ראה), אלא גם השלימות ("ירחיב") דלעתיד לבוא (בפ' שופטים), כפי שמפרש רש"י דקאי על "ארץ קיני קניזי וקדמוני עכ"ל.

זאת אומרת שכ"ק אדמו"ר שליט"א שולל לכאורה המ"מ על הפסוק "ירחיב ה' את גבולך" מפ' ראה כי שם מדובר בכיבוש יהושע, משא"כ הפסוק ירחיב ה' את גבולך מפ' שופטים שמדבר על לענו"ל ובפירש"י שם שקאי על ארץ קיני קניזי וקדמוני. והרי בליקוט כותב שזה הפסוק מדבר בלענו"ל ומציין המ"מ מפ' ראה וכו'!?

הז' צבי הירש ראסקין
- תות"ל 770 -

ו. בלקוטי שיחות פ' שמות ש.ז. מביא פרש"י על הפסוק "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה האלקים בידו" (שמות ד, כ), ופירש רש"י שם "על החמור - חמור המיוחד, הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק, והוא שעמיד מלך המשיח להגלות עליו שנא' עני ורוכב על החמור". עכ"ל.

ומבאר שם (אות ד') דרש"י בא לבאר היגור שבפסוק זה, דהיינו מה שפירש ופירט אופן הליכנו משה ומשפחוזו למצרים "וירכיבם על החמור" ולא כתב בקיצור "ויקח משה את אשתו ואז בניו וישב ארצה מצרים וגו'" (בלל לפרט שהרכיבו על החמור), ולכן מפרש רש"י שהחמור הזה הי' חמור מיוחד.

ביתר ביאור, בהשקו"ט בין משה והקב"ה אודות שליחונו לגאול את ישראל שהקב"ה ציוהו "לכה ואשלחך אלא

פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים", ומשה בתחילה סירב לקבל השליחות ואמר "שלח נא ביד ושלח", ולפרש"י שם יש במענה הזה שני ענינים ראשית כל, שלא רצה ליטול גדולה על אהרן אחיו שהי' גדול ממנו ונבוא ולכך אמר "ביד מי שאזנה רגיל לשלוח והוא אהרן. ושנית, ביד אחר שזרצה לשלוח שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעויד. אמנם, כסופו של דבר קיבל משה שליחות זו, אבל לא נתפרש בכתוב איך נשללה טעות משה.

ומבאר דהמענה על כך באה למשה רבינו עי"ז שסיבב הענינים שהליכה לקיום השליחות תהי' דוקא ע"י חמור המיוחד ש"הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק והוא שעמיד מלך המשיח להגלות עליו" שבזה מבוארים שני הענינים. בעקידת יצחק, נצטווה "והעלהו שם לעולה" ומ"מ נזדרז אברהם אבינו למלאות ציווי ה', וכ"ש בנדו"ד כשהקב"ה ציווה ללכת אל פרעה לא יתחשב בזה שאהרן הוא אחיו הגדול ממנו. וזוהי מענה לטענה א'.

ובשייכות לטענה הב', "שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעויד" רמז לו הקב"ה "והוא שעמיד מלך המשיח להגלות עליו" והיינו שאין הגאולה העתידה וגאולת מצרים שני ענינים נפרדים אלא שהגאולה העתידה על ידי מלך המשיח, הריהי המשך לגאולה זו דיצי"מ שע"י משה, והגאולה העתידה תהי' בכחו של משה ופעולתו בגאולת מצרים.

ולכך האריך הכתוב לבאר לנו אופן הליכות משה ומשפחונו למצרים דעי"ז מבאר לנו הכתוב שלילת טענות משה שסירב בתחילה ללכת בשליחות הקב"ה למצרים, ודו"ק היטב.

*

(ב) ולקמן באותה שיחה (אות ו') מבאר "ועוד יש לומר שגם זה "שעמיד מלך המשיח להגלות עליו" שייך גם לטענתו הראשונה והעיקרית שאינו רוצה ליטול גדולה וכו', במקום אהרן אחיו הגדול ממנו". (היינו טענה הראשונה של משה מהשתי טענות שהבאנו לעיל).

והיינו משום שרש"י כשהעתיק הפסוק בזכרי' (ט, ט) לגבי מלך המשיח העתיק 'עני ורוכב על החמור' דאינו

מובן למה העתיק רש"י ג"כ מלת "עני", ומיישב משום דרש"י שם פירש "עני - ענוותן" (ורוכב על החמור - מדת ענוה היא), ובזה באה המענה לטענת משה רבינו שאינו ראוי לשליחות זו (בגלל שאחיו אהרן הגדול יוותר ראוי ממנו) וע"ז הקב"ה השיבו דאדרבה היא הנותנת דדוקא בגלל הענוה והביטול שלו על"ז דוקא ראוי לשליחות זו, והיינו משום דע"ז ענוה שלו דוקא נמשכת ושורה עליו מלכותו של הקב"ה כלשון הכתוב "מרום וקדוש אשכון ואת דרא ושפל רוח". (ישעי' נז, טו).

וזוהי המענה לטענת משה שאהרן אחיו יוותר ראוי ממנו, וע"ז השיבו הקב"ה דבגלל ענוה שלו אדרבה יוותר ראוי משה לשליחות זו, ושישרה עליו מלכותו של הקב"ה.

ויש להעיר שבענין זה (שבגלל ענוותנותו של משה רבינו קיבל השראת מלכותו של הקב"ה כנ"ל) מצינו לקמן בפ' וארא (לפי' הרמב"ן עה"ת), דלקמן בפ' וארא (ו, ל) "ויאמר משה לפני ה' הן אני ערל שפתיים ואיך ישמע אלי פרעה", ובפסוק שלאח"ז "ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלקים לפרעה ואהרן אחיך יהי נביאך" (ז, א), ומבאר הרמב"ן עה"ת (ו, יג) באמצע אריכות גדולה לבאר מה שנראה ככפילות הדברים ששנה הפסוק פעמיים טענת משה הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים" (ע"ש באורך) וז"ל בא"ד: "והקב"ה צוה את שניהם לדבר אל העם ואל פרעה וחשב משה כי שניהם יתנבאו בכל האותות ושניהם יבאו אל בני ישראל ואל לפרעה, ודל שידבר האחד וכו', ונתפלים בזה וחזר ה' ואמר אני ה' הנגלה לך לבדך לדבר בשמי הגדול דבר אל פרעה מלך מצרים את כל אשר אני דובר אליך כי לך יהיו הדברות כולם לא לאהרן עמך ואותך עשיתי שליח אל פרעה אז ענה משה פעם אחרת הן אני ערל שפתיים (פי' ואינו ראוי לדברי לפי פרעה אלא ראוי שאהרן ידבר לפני פרעה), וה' אמר אליו ראה נתתיך אלקים לפרעה, כי אותה תבוא לפניו עם אהרן ושם תצוה את אהרן ולא ישמע דבריך ואהרן בשליחותך ישמיעם דבריך כאשר האלקים מצוה לנביא והנביא משמיע דבריך ומוכיח בהם. והנה זו מעלה גדולה למשה (פי' שיהי' בדוגמת צווי אלקים לנביא כמו"כ משה צוה לאהרן כנ"ל) זכה בה בענותונוו שהי' בוש לדבר בערלות שפתיים וכו'. עכ"ל.

וא"כ מבואר לנו מדברי הרמב"ן עה"ת עוד דוגמא

שבתחילה משה סירב לדבר לפני פרעה בטענתו שהוא ערל שפתים ואינו ראוי ליטול גדולה זו, אבל דוקא בגלל ענוה זו זכה משה שהיה בדוגמת אלקים לנביא ושישרה מלכות הקב"ה עליו ויצוה לאהרן מה שידבר לפני פרעה.

הרב בן ציון ריבקיין
ס. לואיס, מיזורי

א ג ר ו ת ק ו ד ט כ " ק א ד מ ו " ר ש ל י ס " א

ז. באגרות קודש חלק העשירי עמוד שלה, מכתב ג' רצ"ג, - כ"א שבט וזשט"ו ומה ששואל אם נהגו נשים דידן מהמובא בב"ח טור יו"ד סימן קפ"ח שלא לילך בימי לבובן במרחץ, לא שמעתי שתנהגנה כן, - הדעות בזה בדרת"ש סקפ"ח סק"ט, ועייג"כ שו"ת מהרש"ם ח"ב סי"מ, שו"ת מהר"ש ענגיל ח"ו סצ"ג. ע"כ מהנדפס שם.

ויש להעיר ג"כ במ"ש בשו"ת אדמו"ר צמח צדק חלק יורה דעה סימן קכ"ה המתחלות אם יש שרש למ"ש הב"ח סי' קפ"ח שנהגו הנשים שלא לילך למרחץ בימים שבין לבישת לבנים לטבילתה, ואעתיק כאן מהקיצור ד) עפ"ז י"ל מ"ש הב"ח ט"ז קפ"ח שדרך הדם להתלבש מחמת רחיצה כו' דאף לו יהא כן אין לחוש כיון שנתלבש קודם שנעקר. ה) עכ"פ מנהג דהב"ח אין לו שרש, ע"כ מהצ"צ.

הרב שלום דובער חייקין
קליבלנד, אהיו

ח. באג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ט אגרת ב' וזוטא כותב וזל"ה"ק ממה שכותב שיש ב' סברות במי שהי' ניעור כל הלילה אם להתפלל ואח"כ לילך לנוח או לישן קודם איזה שעות ואח"כ להתפלל, הנה אי אפשר ליתן כללים בזה, כי זהו תלוי בצלילת הדעת של כאו"א. שיש ונפלתו וזהי' מיושבת יותר אם לישן בנתיים, ויש שאדרבא שאם לישן רק איזה שעות ולא כדי דרכו הרי ונפלתו ונפלתו אח"כ".

(עיל"ש ההמשך).

ומורס מהנ"ל ש"אי אפשר ליתן כללים בזה".

ולהעיר שבאג"ק ח"ג אגרת תשכט (שמסום מה לא צוין אלי' בשולי אגרת הנ"ל בח"ט) מצדד כ"ק אדמו"ר שליט"א כן לישון מעט לפני התפילה וזלה"ק שם: "ומה ששואל, אם להתפלל בהשכמה כשניעור כל הלילה, או לישון מעט מקודם כדי שיוכל להכון לקראת אלקיו - תלוי בזה עד כמה יכול להתחזק שלא תחטפנו שינה, הוראה לא שמעתי בזה, אבל, לפי דעתי, כיון שיש כוונה בתפלה שהעדרה פוסל התפלה, הרי בכלל, טוב לאחוז בדרך השני, ובפרט חסידים ואנ"ש ששמעו או למדו בענין התפלה".

הת' מרדכי גלזמן
- תות"ל 770 -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ט. בפירש"י ד"ה והאיר על עבר פני' (כה, לז): עשה פי ששז הנרות שבראשי הקנים היוצאים מצד' מוסבים כלפי האמצעי כדי שיהיו הנרות כשזדליקם מאירים על עבר פני' מוסב אורם אל צד פני הקנה האמצעי שהוא גוף המנורה, עכ"ל.

עיינ בפירש"י בפרשת בהעלותך ד"ה יאירו שבעת הנרות (ח, ב): ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפוזילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך, עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) לפי פירש"י בפרשתינו ה' (לא רק הראשי פתילות של ששז הקנים של המנורה פונים אל צד פני הקנה האמצעי, אלא גם הנר (היינו הבזיכין שנותנים בתוכן השמן והפוזילות - רש"י) נעשו באופן כזה שפוזילותם היו מוסבים

כלפי האמצעי.

ולפי זה צריך עיון, למה מדייק רש"י בפרשת
בהעלותך: **"הפתילות שבהן"** "ראשי הפתילות".

אין הכי נמי שהפסוק מדבר שם בנוגע **להפתילות**
("יאירו שבעת הנרות") משא"כ בפרשנונו מדבר הפסוק גם
בנוגע **להבזיכין**.

אבל מלשון רש"י שם משמע לכאורה **שרק הפתילות** היו
פונים למול האמצעי.

[נוסף לזה שצריכים להבין שם, **שלתוכחילה** אומר
רש"י: **"הפתילות"** (שבהן) **"ואח"כ: "ראשי הפתילות"**.

והיינו שהשאלה הוא בשוטים: למה בכלל צריך רש"י
לחזור על זה פעם **שני** וגם כשחוזר על זה **מוסיף** על מה
שכתב **לכתחילה**].

ב) בפרשת בהעלונוך **מפרט** רש"י, לאחר שמפרש שם:
"ששה שעל ששזת הקנים" - "שלשה המזרחיים. . . וכן שלשה
המערביים".

משא"כ בפרשנונו אומר רש"י: "עשה פי ששזת הנרות
שבראשי הקנים" אבל אינו **מפרט** (כמו בפרשת בהעלונוך)
"שלשה המזרחיים. . . וכן שלשה המערביים".

ג) בפרשת בהעלותך מסיים רש"י: "ולמה כדי שלא
יאמרן לאורה הוא צריך".

ולמה אין רש"י מפרש זה בפרשתנו.

*

ל. בפירש"י ד"ה ומחזותי' (כה, לח): הם כמין בזיכין
קטנים שחזוזה בהן את האפר שבנר בבקר בבקר כשהוא מטיב
או הנרונו מאפר הפתילות שדלקו הלילה וכבו וכו', עכ"ל.

עיינו בפירש"י בסוף פרשת במדבר ד"ה מחזותי' (ד,
טו): כמין כף קטנה ושולי' פשוטין ולא סגלגלים ואין לה

מחיצה לפנים אלא מצדי' ותוהו בה את דשן הנרות
כשמטיבן, עכ"ל.

והנה רש"י בפרשת במדבר הוסיף כמה פרטים בהפירוש
של מחתות, וצריך להבין למה לא פירש פרטים אלו
בפרשתינו.

וגם בפרשתינו אומר רש"י: "הם כמין בזיכין
קטנים", ובפרשת נשא: "כמין כף קטנה".

*

יא. בקובץ הערות וביאורים לפרשת ותרומה של שנה העברה
גליון כב (ולא) הבאתי פירש"י ד"ה אשה אל אחותה (כו,
ג): כך דרך המקרא לדבר בדבר שהוא לשון נקבה ובדבר
שהוא לשון זכר אומר איש אל אחיו כמו שנא' בכרובים
ופניהם איש אל אחיו, עכ"ל.

ושאלתי, למה פירש זה רש"י כאן ולא אצל הכרובים,
ששם נאמר "איש אל אחיו".

ועל שאלה זו נירצו המערכות שם, וז"ל:

לכאן הוא פשוט, שאצל כרובים - שרש"י בעצמו פירש
לעיל (כה, יח ד"ה כרובים) "פרצוף וזינוק מובן ששם שילך
הביטוי "איש אל אחיו" אבל אצל יריעות איך מונאים 'אשה
אל אחותה" לכן מפרש רש"י שכן דרך המקרא, עכ"ל.

אבל לפי תירוצם השאלה הוא לאידך גיסא: אם אצל
כרובים שרש"י מפרש "פרצוף זינוק" מובן ששם שילך
הביטוי "איש אל אחיו", עד שאין רש"י צרנך לפרש שם
כלום.

מהו הראי' משם שבדבר שהוא לשון זכר אומרים גם
"איש אל אחיו".

אולי שם אמר הכתוב "איש אל אחיו" ששם מדבר הכתוב
בנוגע לזכר ממש (וזינוק).

*

יב. באונו הגליון הבאני גם פירש"י ד"ה והקמות את המשכן (כו, ל): לאחר שיגמור הקימהו, עכ"ל.

ושאלתי:

מה אינו מובן כאן, ומהו הפירוש ברש"י כאן.

ועל שאלה זו ניצרו המערכת, וז"ל:

דלכאן קשה בפשט"מ מהו הפל' "והקמת את המשכן" דלאחר שלמד כל הפרשה "עצי שטים עומדים" שתי אדנים וחת הקרש וגו', "והכריח הוולכון בזוך הקרשים וגו'" וכו' וכו' הרני המשכן כבר הוקם! ואם כן מה מקום לומר עוה"פ "והקמת"?! ולא הבנתי כלל מהו הפירוש בזה שכותבים "הרני המשכן כבר הוקם".

והרי זה פשוט שכל הפרשה מדבר בנוגע להסדר איך שיקמו את המשכן לאחר שמשה רבינו ירד מההר. ואיך שייך לומר שהמשכן כבר הוקם בעוד שמשה רבינו בהר.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' תצוה

פרק ופסוק ד"ה	נת' בהתוועדות
כז, כ	ואזה תצוה ידך. תצוה תשכ"ה (1)
כח, א	ואזה הקרב אליך. תצוה תשכ"ז (2)
כח, ג	לקדשו לכהנו לי. תצוה תשכ"ז (3)
כח, ד	חושן. תצוה תשל"ז (4)
שם	ואפוד. תצוה תשל"ז (4)
כח, ח	כתולדותם. תצוה תשל"ה

תצוה ותשכ"ו	חושן משפט.	כח, טו
(5) תצוה ותשכ"ו	את האורים ואת התומים.	כח, ל
(6) תצוה ותשל"ב	לא יקרע.	כח, לב
(7) תצוה ותשל"ה	רמונלי.	כח, לג
תצוה תשמ"ג	רמונלי.	שם
תצוה תשמ"ג	למה אין רש"י מפרש את הזיכות "קדש לה".	כח, לו
מוש"פ תצוה תשל"ט	ומלאנו את ידם.	כח, מא
תצוה. תשא תשמ"ה (8)	והלבשת ארוגם את אהרן ואת בניו אהו.	שם
תצוה תשמ"ה	מכנסי בד.	כח, מב
תצוה. תשא תשמ"א (9)	ומנו.	כח, מג
(9) תצוה ותשמ"א	לקח.	כט, א
תצוה תשמ"ב	ונועדתי שמה.	כט, מג
(10) תצוה ותשכ"ה	קודש הקדשים.	ל, י

(1) יא 127 ואילך. (2) ו 170 ואילך. (3) שם 171
ואילך. (4) תצוה תשמ"ה (לקו"ש חכ"ו ע'...). (5) יא 133
ואילך. (6) טז 328 ואילך. (7) ראה שם 336 ואילך.
(8) פקודי תשמ"ה (לקו"ש חכ"ו ע'...). (9) כא 181 ואילך.
(10) ו 179 ואילך.

נערך ע"י הרב יוסף יצחק שגלוב
- ונושב השכונה -

ש ו נ ו ת

יג. בספר התולדות רבנו הצמח צדק ע' 20 (ומקורו מספר השלחות תש"ג ע' 156) שבשבת ושובה תק"נ קרא בזורה אדמו"ר הזקן, לשלישי עלה אחיו של רבנו הזקן מהר"ל, לרביעי אדמוה"א, לחמישי גיסו של רבינו הזקן רבי ישראל, לששי רבי שלום שכנא אבי הצ"צ, לשביעי רבי חיים אברהם בנו של רבנו הזקן ולמפטיר רבינו הזקן.

ויש לעיין דבשו"ע או"ח סימן קמ"א סעיף ו' כתוב שלא יקראו בן ואב זה אחר זה ואפי' אם א' הוא השביעי וא' הוא המפטיר, וכן פסק ג"כ הגרא"ח נאה ז"ל בקצות השולחן סימן פה סעיף ה'.

ואין לתרץ דסמכו על מ"ש בשו"ע סימן הנ"ל ובקצה"ח שם דבאט אין קורים בשם אז מותר א' לשביעי וא' למפטיר (אפי' כשהקריאה בס"ת א') ולומר שלא קראו בשמו, אבל זהו דוקא במקומו של קוראים העולם בשם, כן ביאר האלי' רבה בסימן הנ"ל אבל כשאין הדרך כן א"כ מילוא דתמיה ושייל אינשי ואיכא עינא בלשא (ל' הא"ר).

וגם אין לדחוק ולתרץ דזה שנוהגים לקרות למפטיר האדמו"ר רק בשם יעמוד אדוננו מורנו ורבנו מקרי שהמנהג לא לקרות בשם דשמעתיל מאאמו"ר ז"ל מסורת חסידים דאדמו"ר הזקן הנה רק בשמחוז תורה נהגו לקרוזו בשם יעמוד אדוננו מורנו ורבנו אבל לעליות כל השנה קראו אותו כן בשמו על כן יש לעיין בהנ"ל.

הרב שלום דובער חייקין
קליבלנד, אהיו

יד. בצ"צ שו"ת חו"מ תשובה מ"ו סק"ד בסופו מביא הצ"צ און דברי הקצה"ח סימן שמ"ח שלמד דנחלקו רש"י ותוס' דבגונב בשבילו ובשביל חברו האם חברו ג"כ חייב.

דבגמ' ב"מ ח ע"א איתא דשוזופין שגנבו חייבים מטעם מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה וברש"י כתב שאירי ששלח שליח שיגנב אדעתיה דשוזופות (בשבילו ובשביל

השליח) דחייב גם המשלח מטעם מיגו דזכי הגנב לנפשיה זכי נמי לחבריה - המשלח, ובתוס' נחלק על רש"י וכתב דשזוזפין שגנבו איירי בשנים שהגביהו לשם גניבה.

ובקצה"ח כתב דנחלקו רש"י ותוס' בשלח לגנוב אדעתיה דשותפות דלרש"י חייב המשלח ולתוס' פטור המשלח.

וממשיך הצ"צ וז"ל: "ובב"ק דע"ח כל בשם הראשונים כפי התוס' וזה דעת הריב"ש רס"ו ד"ה וכן אין לבטל שכ' אפי' האומר לחברו צא וגנוב לי והלך וגנב ונתן לו אין המשלח מתחייב וכו'.

ובפשטות רוצה הצ"צ להוכיח מן הריב"ש שלמד כתוס' דהמשלח פטור.

ולכאורה מדברי הריב"ש אין שום הוכחה דמלשנו משמע רק דהשולח שליח לגנוב המשלח פטור והוא גם מפורשת ופשוט שלא בזה נחלקו רש"י ותוס' דרש"י ותוס' נחלקו במקום דשלח שליח לגנוב אדעתיה דשותפות ולא רק בשביל המשלח דלכ"ע אשד"ע ומהי ההוכחה כתוס' מן הריב"ש.

אמנם כד מעיינת שפיר בדברי הריב"ש בתשובה הנ"ל רס"ו לכאורה יש ראי' לדברי התוס'.

דשם איירי (בין היתר) בנוגע לעד קידושין שידוע עליו דנחלק עם גנב בגניבה ורצו לפסלו לעדוהו וכתב ע"ז הריב"ש דמי שמקבל פקדון מן הגנב וכן מי שנחלק עם הגנב ואפילו ששלח שליח לגנוב ג"כ פטור ומשמע מדבריו שאפילו ששלח שליח לגנוב **בשבילו** ובשביל חברו (דבהא איירי התוס') ג"כ פטור המשלח כשיטת התוס'.

ואולי לזה נתכוין הצמח-צדק אך צ"ע למה לא העזיק ג"כ את הקטע שלפני הקטע שהביא ששם משמע כשיטת התוס' ולא באתי אלא להעיר!

[ולפלא שזה עתה י"ל ספר חידושי הצ"צ על ב"מ (ע"י מכון אהלי שם ליובאוויטש כפר חב"ד ב') ושם הובאו דברי הצ"צ ובפיענוח שם העתיקו דברי הריב"ש וג"כ לא הועזק הקטע בשלימותו ולכאורה היה להם להעזיק את כל הקטע או

לחונן ביאור בדברי הצ"צ].

הנז' יוחנן גדליה דערנער
- תורת"ל 770 -

טו. בגליון דפ' משפטים מפלפל הרב ש.פ. באגאמילסקי
כיצד צריכים לתרגם הוויבות "ה' אלקים", שבספר "בן חמש
למקרא" וזירגם "ג-ט דער האר", והרב כותב ש"במחילת כו"ר
של המלמדים מומחים ומובהקים ששמונ"ס נקבו בסוף הקדמו
המחבר לפענ"ד טעונו הוא לתרגם כן".

וכותב שכנראה יסודם הוא ע"פ פרש"י בראשית לה, ז
עה"פ "נגלן אליו האלקים", שרש"י מפרשו "לשון שופט
ומרונו", אבל מעיר משו"ע אדה"ז ס"ה ס"ג, רעק"א וכו',
ומסיק שטוהרים עצמם, דכיון שבכלל מפרשים "אלקים" -
"ג-ט", "מדוע דוקא כשם אלקים בא ביחד עם שם הוי' אז
נשה מ"ג-ט" - האר? וכן מדוע לא מפרשים הוי' לשון
רחמים, ומביא מדברי רעק"א. ע"ש אריכות פלפולו.

ותמה ותמה אקרא, הרי רש"י עצמו בנחילת פרשו
בראשית, עה"פ (ב, ה) "ה' אלקים" ברור מלולו, וז"ל:
"ה' הוא שמו אלקים שהוא שליט ושופט על כל העולם וכן
פירוש זה בכ"מ לפי פשוטו ה' שהוא אלקים". הרי ברור
בפרש"י שכן צריכים לתרגם "ה' אלקים" בכל מקום - "ג-ט
דער האר".

וזאת למודעי, שזה ברור, שע"פ פשוטו של מקרא, אין
צריכים לתרגם לבן חמש למקרא שמות של הקב"ה בכל מקום
לפי עניניהם, ולכן בכל מקום (לבד ממקומות ספורים)
מוזרגמים כל השמות הקדושים - הוי', אלקים, א-ל, אדנ"י
וכיו"ב - רק "ג-ט"; וזהו שרש"י מחדש, דכאן שיטתו כפל
לשון, "ה' אלקים", צריכים לפרשו "ה' שהוא אלקים" (שליט
ושופט).

[ובאמת לא הבנוי כלל הקט"ד של הרב הנ"ל, דכיצד
לפי דעתו יש לתרגם "ה' אלקים" - "ג-ט ג-ט"?].

והנה מה שהרב הנ"ל אשזמיט מינל' דברי רש"י הללו,
אין פלא אצלי, ע"פ שיחונן כ"ק אדמו"ר שליט"א בש"פ בא

שנה זו, דענין בפשוטו של מקרא יש לשאול אצל מלמד דרדקי ולא אצל ראש ישיבה, כפי שרואים בחוש שלפעמים רבות אינו יודע לתרץ ענינים בחומש ורש"י, ומזה מובן גם בנוגע לרב מורה הוראה (וכמו שנעלם מהרב החשוב הנ"ל כמה פירושי רש"י ש"אלקים" הוא לשון מרות ושופט, החל מפרש"י (ו, ב) "כל אלקים שבמקרא לשון מרות")

אבל באמת תזמי' לי על מחבר הספר, שלפי דברי הרב הנ"ל, לא מצא לו עזר כ"א במאמר חסידות, בה בשעה שרש"י בנחלת פירושו על הנזרה "מלמד" אוזנו כיצד צריכים לתרגם "ה' אלקים" בכל מקום!

ואינני חושד כל המלמדים המובהקים הנקובים בספר שנעלמו מכולם דברי רש"י הללו, אלא ודאי שזה ה' יסודם לאשר נזרגום זה.

והנני להודיע, שאין בדעתי להכנס עמו עוד בפפולים וכו', אבל זאת אחת, שהנני דן אותו לכף זכות שעכ"פ יודה על האמת, שבעת כתיבת ההערה נעלם מאתו פירוש רש"י הנ"ל. ותו לא. וכל מה שיצדיק פלפולו למרות פרש"י זה אשאר לקוראי הגליון החשובים לדון עם מי הצדק...

מלמד דרדקי

- קראון הילטס -

טז. בגליון כא (תפ"ט) כו', שאל הרב ש"פ. ב. כמה שאלות, ואין דעתי לירד למלחמה של תורה, ולהצדיק את הצדיק וכו' אלא לבקש שיאירו עיני.

בכלל, לדוע, שחז"ל שפכו דיו כמים לפרש השמות הק', ולברר איש על מקומו, ואין בלדי לצליל כל הספרים וכל המאמרים, רק להביא דמיון, שממנו נוכל להבין הענין.

השל"ה הק' בח"א, מדף לו"ד עד דף ל"ד, מבאר בקיצור, איך שלשון הקודש בכלל, והנזרה הק' בפרט, הם עצם הענין הכתוב או מדובר, ואינו כשאר לשונות, שהם הסמילים, כגון, יד, זה ענין למעלה, וכשנמשך למטה בגוף

האדם האבר שנקרא יד, דומה להיד דלמעלה, אבל התרגום של "האנט" ביידיש, או "הענד" באנגלית אינו כן, אינו דמיון להיד דלמעלה ואין שום שייכות להמילה בלשון הקודש "יד".

וכזה נמצא בהפוסקים בדיון שם "דיו" שבלשון צרפת, "דיות" בלשון ספרד, "אלא" בלשון ערבי, וכו' שאע"פ שהם השם בלשונם, מ"מ אינן כינוי או תרגום של השם המפורש.

והרב ש.פ.ב. מדמה, כוונה ותרגום, לענין אחד, ואע"פ שמדברי הג' רע"א דצ"ל (שעליו אמר הצ"צ שכל התורה כולה פרוסה לפניו) משמע ג"כ כזה, מ"מ דבריו הק' צריכים ביאור בזה לדברי השל"ה הק', וגם בענינים אחרים כדלקמן.

כל הנ"ל שייך לאונו 1.

באונו 2 הוא שואל, וז"ל "סווגרים את עצמם . . . א"כ מדוע דוקא כששם א-לקים בא ביחד עם שם הוי' אז נעשה מ"ג-ט" "האר"?

אני בעניני למדתי שכל השמות יש להם כמה כוונות, וכמה פירושים, וכו', כגון:

בבראשית ח, א בפרש"י ד"ה ויזכור אלקים, זה השם מדת הדין הוא ונהפכה למדת רחמים ע"י תפלות הצדיקים ורשתתן של רשעים הופכת מדת רחמים למדת הדין שנא' וירא ה' כי רבה ועגו האדם וגו' ויאמר ה' אמחה והוא שם מדת רחמים, עכ"ל.

באג' הק' לאדמוה"ז נ"ע בס' כ"ה בד"ה אך זהו וכו', וז"ל: "דהא אשכחון שאפילו מלאך נברא נקרא בשם ה' בפ' וירא לפ' הרמב"ן וכמ"ש ותקרא שם ה' הדובר אליה וכו' וכה"ג טובא" עכ"ל.

בהפמ"ג או"ח ס' קי"ח משב"ז סק"ב בד"ה הא דמסיימין וכו' וז"ל "ובאר' תקפ"ב א' א-ל חסד ור"ה דין" עכ"ל ואעפ"כ בתהילים ז, יב נאמר א-ל זעם בכל יום וגו', ובתהילים נב, ג. נאמר חסד א-ל כל היום וגו', וכן בנח ט, נא, נאמר כי א-ל חנון ורחום אנוה וגו'.

הכל.

ובעיקר אינני מבין אם הרב ש.פ.ב. סובר שא"א לתרגם השמות כמו באות 4, או שאין התרגום שמצא, נראה בעיניו, כמו שמשמע בשאר האותיות?

וגם מהדו"ד שלפנינו כמה שנים בפירוש השם, ובתרגומו ללשון אנגלית, לא ירדתי לסוף דעונו. ואקוה שהרב ש.פ.ב. יאיר עינינו בכל הנ"ל.

הרב אליעזר צבי זאב צירקינד
- סופר סו"ס קראון הילסט -

יז. בהגליון דכ"ב שבט כותב הו"ד ד.פ. הערה:

בגליון דש"פ נצבים שנוו תשמ"ח הקשה הרב וו. ראזענבלום וז"ל: עיין בשו"ע אדה"ז הלכות ראש השנה סימן תקפ"ב וז"ל דבכל השנה הצדקה עיקר ולכן הקדימוהו למשפט אבל בימים הללו המשפט עיקר ולכן אין מזכירין צדקה כלל.

וצריך להבין למה כל השנה מזכירין בברכה זו בין מה שהוא עיקר (צדקה) וגם מה שאינו עיקר (משפט) משא"כ עי"ג מזכירין בברכה זו רק מה שהוא עיקר משפט, עכו"ד שט.

וי"ל הביאור בזה ובהקדם החילוק שבין צדקה ומשפט עפ"י המבואר בלקו"ש חלק ט"ו. וישלח ב' וזלה"ק: "משפט מלינט אז דאס וואס ער מאנט קומט אים ע"פ דין און דער מיין פון צדקה איז אז ע"פ דין ומשפט איז מען אים ניט מחוייב צו געבען נאר דאס ווערט געגעבן אלס צדקה".

ולכן כשיהודי מרגיש שיכול לתבוע מהקב"ה מצד משפט ואחר כל זה הוא מבקש מצד צדקה (צדקה הקב"ה) כדי שיומשך למעלה ממדידה והגבלה, למע' ממדריגתו.

ועפ"ז ל"ל שבעש"ז צריך לתבוע מהקב"ה המשכה מבחי' "משפט" שהרי היות שענינו דעש"ז הוא נשובה מוכרח הדבר שיתבוע מצד "משפט", דבלאה"כ ה"ז מורה

שתשובתו לא היתה בשלימות, שלכן מבקש רק מצד משפט שזה מגיע לו.

אך צלה"ב דמצינו בעשיל"ת שמזכירים צדקה לדוגמא באבינו מלכנו "עשה עמנו צדקה וחסד" ויל"ע.

ע"כ הערה הנ"ל. ובאמת לא הבנתי תירוצו של הנ"ל, כי אף גם לפי השיחה הנ"ל, הנה מההמשך שם משמע אדרבה להיפך, וז"ל השיחה:

...אויך דאן ווען מ'האלט ביי א מדרי' וואס בארעכטיקט צו מאנען השפעת הטוב פון אויבערשטן מצד הדין - ווי די גמרא זאגט אויפן פסוק 'שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה', אז 'כל העולם כולו ניזונין בצדקה והם ניזונין בזרוע' - פונדעסטוועגן דארף מען דאס בעטן אלס צדקה און ווי עס שטייט "לך אדני הצדקה".

היינו שאף כשמבקשים באופן של משפט, צריך לבקש גם אז באופן של צדקה.

אך באמת מהמשך שיחה הנ"ל אפשר לומר, כי בעשיל"ת אומרים רק משפט, כי אז הוא זמן משפט, ואכן בכל ימות השנה הוא זמן צדקה, אמנם כשמבקש משום צדקה מוכרח הוא לבקש גם מצד משפט, כלשון השיחה שם:

...איז דער ענין בזה: בשעות מען איז באמת (אדער ס'איז נדמה לו כן) אין א מצב וואס בעטן ביים אויבערשטן בלויז אלט צדקה - איז דאס בעטן צדקה ניט קיין הוכחה אף ביטול, ווייל ער האט דאך קיין ברירה ניט. בעומק לוחזר דאס איז לויט זיין (ביטול דינקער) מציאות ומדידה והגבלות. ומדה כנגד מדה, קומט אויך די השפעה מלמעלה לויט דער מדידה והגבלה וואס איז אין צדקה - ווי די גמרא זאגט, אז דעה חלוב פון צדקה איז "די מחסורו אשר יחסר לו", אבער "אלי אתה מצווה עליו לעשרו": מ'גיש אים דאס וואס עס פעלט לויט זיין "מציאות", איך וואס ער איז איינגעוואוינט (וואס דאס קען אויך זיין א ריבוי גדול, אבער דאך - געמאסטן לויט זיין רגילות: אויב ער איז רגיל צו האבן א סוס לרכוב עליו ועבדים לרוץ לפניו, דארף מען דאס עם אויך געבן) - אבער אי אנה מצווה עליו לעשרו.

אבער בשעתו ער איז אין א מצב ומצלאנות וואס ער איז
ווערט צו באקומען די השפעות ובמילא קען ער זיי מאנען
בזורת "משפט", און **דאך** קומט ער צום אויבערשטן (ניט
מיט דער תביעה פון משפט, נאר) מיט דער בקשה אלס **צדקה**,
איז דאס א הוכחה אז ער איז ארויס פון חשבונות מדידות
והגבלות, אז ער איז ארויס פון זיין מצאאות;

און דעמאלט איז די השפעות הצדקה אין אן אופן פון
למעלה ממדידה והגבלה; וואס איז ניט פארבונדן מיט **זיין**
מצאאות ומחסרו אשר יחסר לו. ע"כ.

הרי דבמשך כל השנה, זמן הצדקה, אם יבקש רק באופן
של צדקה, ה"ז במדידה והגבלה וכו' לכן צריך לבקש גם
מצד משפט, שאז דוקא הצדקה ממשיך למעלה ממדידה והגבלה
כו'.

אבל לכאן עדיין צ"ע לפי הנ"ל מדוע בעשיל"ת לא
מבקשים (גם) משום צדקה, מכיון שבכ"ז הוא מבקש משפט,
הרי אי"ז מוכיח שגשבתו לא ה' בשלימותו, אלא שמצב
הביטול כו' מבקש גם משום צדקה, וצ"ע.

הנ"י יצחק פריידאוויץ
- תות"ל 770 -

חזי. בגליון זענד מעיר הרב ש.ר. מהציון בדא"ח לאגה"ק
ד"ה אשנז חיל.

ואישתמשויל' להרב הנ"ל אשר ידיו רב לו בציונים
ומ"מ וכו' וכו', הנסמן במפוזח כ"ק אדמו"ר שליט"א
מקומות שנזכר והובא בזניא (ספר המפוזחות ברוקלין תשכ"ו
ז, ב-כא, א) ושם צויין שבמקומוז דלקמן רשום ד"ה אשת
חיל: ונ"א נט, ד. פ, ב. צח, ב. פירוש המלות להצי"צ
רעט, ב. ובטהמ"צ להצי"צ טד, ב. רשום ד"ה ודאשתמש בתגא.
וראה שם עוד.

הרב יי"צ איידעלמאן
- נחלת הר חב"ד -

ה י ו ם י ו ם

יט. כה שבט - "לערנען בכל יום א פרשה חומש מיט פירש"י (זונטאג ביז שני, מאנטאג ביז שלישי וכו'), אמירות וזהלים בכל יום, גומר זיין דעם זהלים שבוע מברכים - דאס דארף מען אפהיטען, דאס איז נוגע איהם, זיינע קינדער און קינדס קינדער". עכ"ל.

"חומש מיט פירש"י": ראה משוחזר ש"פ משפטים, ונשמ"ט, בהנחלתו.

"איהם, זיינע קינדער און קינדס קינדער": להעיר ממ"ש ומשלם עד ג' דורות, ומרובה מדה טובה כמה פעמים ככה כו'.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ר"מ במתיבוא -

לעילוי נשמת
הרה"ח התמים וכו'
ר' שניאור זלמן הלוי ז"ל
דוכמאן
נפטר ח' אדר א' תש"ל
ולעילוי נשמת
זוגתו מרת ח' גרונע ע"ה
נפטרה י"ט אדר ב' תשל"ח
ת.נ.צ.ב.ה.

»

נדפס ע"י

בנם הוו"ח אי"א התמים ר' ישראל הלוי וזוגתו רחל שיחיו

דוכמאן